

30 ՓՈՒՐՍ.

Մանգրամի Էփեաք

30 ՓՈՒՐՍ.

ՄԻՒՆՍՏԻԻ ԷՐՃԻԵՍՍ

1883 ՓԵՍՏՈՒՆԻ ՍՍՆԻ 18

24 ԻՒՆԻՍԻՐ ԷՆԵ

1883 ՓԵՍՏՈՒՆԻ ՍՍՆԻ 18

ՍՍՆԻՒԻ ԻՄՓԻԵՍԶ ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ՔԵԼԵԿՐԱՆ

Բարիս 27 յունիս.

Վիւքէլա, Մ. Յօքէնին թէքլի-
ֆիլի թէտգըզ իշին թէքլի օլու-
նան գօմիսիօն իլէ պու կիւն վու-
գու պուլան միւլադարբանաւ,
հիշ պիր ֆէստա մէհնադ օլմադը-
ղընը պէհան իթմիլէր տիր:

Գօմիսիօն, պու թէքմիլնաթա
պադմաւարադ, Յարանաւա ին-
րայի հիւքիւմէթ իթմիլ օլան խա-
նէտանլարա մէնսուպ րէնսլէրին
Յարանաւա աւադ պաւսմաւարա,
վէ իթմիլէր ասքէրլիյէլէրինին
րէֆի, վէ հուգուգու սիւսաթիւն.
աէն մահրու միլիթէթլէր թէքլիֆի-
նի գապու իթմիլ տիր:

Մէհլիսի վիւքէլա Եարըն ինթի-
մա իլլէնէնէք տիր:

Գապլիւնէթ րէյիսի վէ խարիճ/յ.
նէ նապըրը Մ. Տիւքլէր Կան ադ-
րըսը (րէօրէզի) իլլէթիլէ խաւթա
տըր:

Յօքէ թէքլիֆիլի թէտգըզա
մէհմուր գօմիսիօն լարիհաթը,
բաղաւ իրթէսի կիւնիւ, մէհլիսի
մէպուսանաւ միւլադըրէ օլունա-
նադ տըր:

Բարիս 27 յունիս.

Վիւքէլա իլէ Յօքէ գօմիսիօնաւ
ադաւընը Եարընի, Մ. Յօքէնին
թէքլիֆիլին մուգապլ Մ. Յօքէրը
թարաֆընաւ վուգու պուլան թէք-
լիֆին Էստը իւգէրինէ մուլաֆթա.
գաթ իթմիլէր տիր:

Մէհլիսի թէքլիֆիլէ գապլիւնէ.
թօնու թէքլիֆիլի նազլ օլունաւգ-
տան սօնրա, զրալըգ խաւթաւընաւ
պուլունան րէնսլէրին վէլաթի
լինթիւսապլիյէնէ, վէ միւլէրլիյէ վէ
աւքէրլիյէ մէմուրլիյէթլէրտէ պու-
լունաւարընը մէմուրլիյէթլի իլա-
վէ գըլընմը տըր:

Նամիզա օլան Մ. Տիւքլէրին րէ-
յի մէհլիսի թէքլիֆիլէ հէնուգ զաւմ
օլունաւարը տըր:

Մ. Տիւքլէր քէյֆիլի խէ տէ,
խաւթալըգ աղըր աէկիլ տիր:

Բարիս 27 յունիս.

Պահրիլէ նապըրը ամիրալ Ժօ-
րէկիպէրլի իթմիլ իթմիլ տիր:

Մէհլիսի մէպուսան, կէչնէ Եադ
մէվիսիլնաւ վիրաթիլ պիր գարա-
րը թէպուլիլն, մէհաթիմ ադաւը-
նը ինթիլապ իլէ իւսիլին ուսու-
լինի րէաւ իլլէմիլ տիր:

Բարիս 28 յունիս.

Վիւքէլա իլէ Յօքէ գօմիսիօնաւ
նուն Եարընիլի պէյիլնաւ հու-
սուլէ կէչնէ իթմիլաթ տիրաթի կիւն
Մ. Տիւքլէրէ պէհան օլունաւար
իւգէրինէ միւլաթիլն յի պուսու գա-
պու իթմիլ տիր:

Մ. Տիւքլէր գապլիւնէթօնու թէք-
լիֆի իւգէրինէ իսրար իլլէմէքաթ օ-
լուպ, հարապլիլէ նապըրը Ժէնէրալ
Պիլլիսի միւլաթիլն իլէ հէմէթ-
քէաւ օլունաւար զան օլունաւարա
տըր:

Բարիս 28 յունիս.

Բէյիսի ճուճուր գապլիլնէթօնու

Իսթիֆաթը գապու իթմիլ տիր:

Բարիս 29 յունիս.

Բէյիսի ճուճուր հէյիլնի վիւ-
քէլալի սապըգաւա տաթիլիլնէ նա-
պըրը Մ. Յօքլիլէր, վէ Մ. Ժիւլ Յէր-
լի իլէ տիրաթի կիւն միւլադըրէ
իթմիլ տիր:

Աթմիս 28 յունիս.

Մ. Գօմիսիօնաւ իսթիլաթ պիր
հալաթ տիր:

Բարիս 29 յունիս.

Մ. Ժիւլ Յէրլի պիր Եէնի գա-
պլիլնէթ թէքլիլ իլլէմէք խըտմէ-
թիլնի գապու իթմիլաթիլնաւ,
գապլիլնէթ թէքլիլ վադիֆէթ Մ.
Յօքլիլէրէ իհալէ օլունաւար մադ-
աւար իլլէթիլն իլլէթիլն օլուն
իլլէթիլն սապըգ գապլիլնէթ Էրքէ-
նիսան Եարընիլն մէմուրլիյէթլէ-
րինաւ իւգաւ օլունաւարը մէմու-
րաւ:

Վիլէնա 27 յունիս.

Մ. աղ Կիլէրա պու կիւն իսթիլա-
թը թարաֆընաւ գապու օլուն-
աւ, միւլաթիլն յի Վիլէնաւաւ մադ-
հարը իլլէթիլն օլունաւ տըր:

Վիլէնա 29 յունիս.

Բուսիս խարիճիլնէ նապըրը Մ.
աղ Կիլէրա տիրաւ աղաւ Սէն-Բէ-
թէրապուրիս միւլթիլնէ ճիւլէն Վի-
լէնաւաւ հարէթիլն իթմիլ տիր:

Գահրիլ 28 յունիս.

Սըր Գօպլիլնի վէլաթիլնի թաւ-
Երինաւ կէթիլնէ միւլթիլաթ իւ-
գէրլիլն, միւլաթիլն յի մալիլնէ միւ-
լաթիլն իլլէթիլն Երինէ թէքլիլն
օլունաւ տըր:

Սօֆիս 26 յունիս.

Հէյիլնի վիւքէլա պէր վէճի
աթիլ թէքլիլն իլլէթիլն տիր:

Ժէնէրալ Սօպլիլնի վէլաթիլն
քէլա, վէ տաթիլնիլնէ միւլաթիլն,
Ժէնէրալ Գօպլիլն ուսուրաւ տը-
քէրլիլնէ միւլաթիլն:

Մ. Սթիլիլն խարիճիլնէ,
Պօֆիսաւ Յարանաւ Երթիլնաւ
մէմուրա Մ. Տէքլէր, պու կիւն տ-
աթիլնէ օլուն մէրաթիլն իլլէ, Լէ-
թիլն տ'Օնէթիլն իլլէթիլն պիւ-
լիւք գօրաթիլն Երինաւ թէքլիլն
իլլէթիլն:

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

Օտէսա լիմանը տօնմուլ օլուն-
աւ մէհլիսի լիման սէֆային
կիրալ չըգմաթ իսթիլն օլունաւ
տըր:

Բրէվէլ գօմիսիօնաւ պահրիլնէ
միւլաթիլնաւ իսթիլնաւ պէյ, վէ
Եէնէն տէքլիլնաւ սապըգ Բա-
ղիպ պէյ, տիրաթի կիւն տէրիսա-
աթիլն կէլմիլն տիր:

Մօրիլնի Բօթ գապլիլնաւ
Տէրիսաւաթիլն քէլիլնէ օլունաւ
պիր թէքլիլնաւաւ, Տէրիսաւա-
աթիլն գօմիսիօնաւ Եէնիլնէ
քիւլաթը Տէքլիլն Ալիլնէն թէք-
լիֆ օլունաւար զան ու իշար օ-
լունաւ տըր:

Տէրիսաւաթիլն պահրիլնէն
Մ. Ժօրթ Զարիլնիլն մալիլն
Մ. Լէօնիսաւ Զարիլն զըլ մէվի-
միլն հալաթը միւլթիլն օլուն Ա-

թիլնաւ կէլիլնէք իւգրէ, աթիլն-
աթիլն պէրապէր Երինաւաւ տ-
աթիլն իթմիլ տիր:

Երթիլն վիլաթիլն տաթիլնաւ
վազը Գարա թիլիլնէ թէքլիլնաւ
միւլաթիլնէն պէտ ու միւլաթիլ-
նէթ օլունաւ տըր:

Ճուճաւ իրթիլն կիւնէթիլն, Թէլիլ-
նաւ թէքլիլնաւ, Գարաթիլն
Բուճ մէքլիլնաւ մէքլիլնաւ
օլունաւ, Երինաւ Երթիլնաւ
թաւթիլն հիւսնէթիլնաւ վէրլիլն պա-
լաւ, Յարանաւ, Բուսիս, Ինթիլ-
թիլնաւ, Իթիլնաւ, վէ Միւլթիլնաւ-
յի Ամէրիլն Երթիլն իլլէ, Ալմա-
նիսաւաւ հալաթիլնաւ, վէ մէմու-
րիլն քիւլաթը Սալթիլնաւ Սէնիլ-
նէտէն խալիլն գէվաթ հազըր պու-
լունաւաւ, վէ սապաւա գաւաթ
քէլիլն ինթիլնաւ իւգրէ րաթ ի-
սթիլն տիր:

Պալ Երթիլն միւլաթիլնաւ
հէր սէնէ օլունաւ կիւն, պու սէ-
նէ տաթիլն, պիր թաւթը գալաթիլն
լէր սալթիլն պիլթիլն թաւթ իթմիլ-
նէթ, պալ Գարաթիլնաւ իւ-
նէթ Երթիլն Գիւսաթիլն իլլէ սաթ-
մաթաւ օլունաւ Երթիլնաւ, Երթիլ-
նիլն նա զալթիլնաւ իւգրէ իսթիլն
Երթիլն:

Ճուճաւ իրթիլն կիւնէթիլն վէրլի-
լն պալաւ Երթիլն միւլթիլնաւ
Երթիլն, պու նէթ պիլթիլն իլլէ կէլ-
միլ օլունաւ Երթիլնաւ, գապու օ-
լունաւաւաւ տըր:

Սթալմալ զապլիլնաւ օ-
լունաւաւ կէթիլն, Թարաթիլն
գալաթիլնաւ, Երթիլն Զօրիլն
Երթիլն գաւաթ ինթա օլունաւ թար-
գի, Գարաթիլն գաւաթ Երթիլն-
մէք իլլէ, թէքլիլն իւլաթիլն կէթ-
րիլն Երթիլնաւ պուլաթիլն Երթիլն-
քէլն աւաթիլն ինթա իթմիլնէ,
իթմիլնաւ միւլթիլնաւ պարթիլն
օլունաւ հալաթ, Մ. Լօրանաւաւ,
վէ Մ. Սթալմալիլնաւ իլլէ, Երթիլն
Երթիլն, Վաթիլն գալաթ, վէ
Հօրա Երթիլնաւ միւլթիլնաւ
օլունաւ, Երթիլնաւ իսթիլնաւ
իթմիլն իւլաթիլն Երթիլն օ-
լունաւ գօմիսիօնաւ գաւաթիլն
Երթիլն կէլմիլնաւ, Երթիլն պիր
գօմիսիօն թէքլիլն իթմիլնաւ մու-
լաթիլն օլունաւ, վէ պու գօմի-
սիօն իսթիլն, գալաթիլնաւ իսթիլն-
աթիլն կիւն Երթիլնաւ տըր Փի-
նաթիլն թարթիլն ու թալմիլն իլլէ-
մէքտէ օլունաւաւ, վէ տիր-
լէն Երթիլն Երթիլն թարաթիլն-
աւ նէլն օլունաւ րէսիլն պիր իլան
մուլթիլնաւ, Գիւսաթիլն մուլթիլն-
նէ իլլէ, 100 տէ 20 իսթիլնաւ զի-
նաւաւ պիր մէպալ Պանթը Օսա-

նիլն թէքլիլն օլունաւաւ կիւն,
աւաթիլն Երթիլնաւ պա-
ղըթաղըն պիւլաթիլն քէպիլնէ-
աթիլն օլունաւաւաւ, պիւլաթիլն
հիլթիլն օլունաւաւ տիրաթիլն գաւաթ
ու Երթիլն օլունաւ իսթիլն:

Իսթալմալ, պու սէթիլնաւ
Երթիլն իլլէ տաթիլն իսթիլն իսթ-
րէք, Պալ Սիլիլն նապալթ տիր-
գալթըն սալթիլն իսթիլն:

Իսթիլն Երթիլնաւ զապլիլն-
աւ օլունաւաւ Երթիլն կէթիլն,
Երթիլնաւ Երթիլն Երթիլնաւ,
Երթիլն մէքլիլնաւ Զօթ Երթիլն իս-
թիլնաւ պիր Բուճ գաւաթը, Երթիլն-
նիլն Երթիլն Երթիլնաւ պիրթիլն սէնէ-
թիլնաւ գաւաթիլն պալմաթա օլուն-
աւ հալաթ վէթաթ իլլէթիլն տիր:

Մէրթիլն սօն տաղը գալաթիլն
գաւաթիլն աղ ու իսթիլնաւ մալի-
լն իսթիլն:

Սաղըլն աւաթիլնաւ Երթիլն
մէքլիլնաւ օլունաւաւ Երթիլն
կէթիլն, Երթիլնաւ կիւնաւ պէր-
թիլնաւ մէքլիլնաւ սղ սղ հա-
րէթիլնաւ Երթիլն վալաթիլն պուլաթիլն,
Երթիլնաւ Երթիլնաւ Երթիլն
Երթիլնաւ կիւն, Երթիլնաւ
աւաթիլն սէթիլն իսթիլնաւ Երթիլն:

1881 տէ վուգու պուլան պիւ-
նիլն Երթիլնաւ Երթիլնաւ տաթիլն,
պէթիլն սղ սղ հարէթիլնաւ Երթիլն
լար վազը օլունաւ, սէթիլնաւ ի-
սթիլնաւ Երթիլնաւ, Երթիլն Երթիլն
Երթիլնաւ տաթիլն օլունաւ
աւաթիլն Երթիլնաւ Երթիլնաւ
Երթիլն իսթիլնաւ:

ՄԵՀՍ.ԲԻՍ

ՏԵՐՍԱՍԵԹ ԶԻՆԱԹԷԹ ՄԱՀԲԵՄԵՍԻ

ԳԱՐԼ ՄԵՍԷԼԵՍԻ

Մահը հալին 12 ինթիլ սալը կիւ-
նիլն Տէրիսաւաթիլն մահը մէյիլն
աւաթիլն ճիւսնէթիլնաւ Երթիլն
գալթիլն մալիլնաւ թէքլիլն թաւթ-
իլնաւ պուլունաւ Բէլէլն Ահմէթ
վէ գաւաթիլն Մուլթիլն իսթիլնաւ
Երթիլն Երթիլն կէթիլնաւ մուհաթ-
մէլն ինթա օլունաւ օլունաւ, մէք-
լիլն մուհաթմէլն հաղ զընաւ Յար-
թիլն մուհաթմէլն հաղ զընաւ Յար-
թիլն օլունաւ թալմիլնաւ Երթիլն-
նէլն պիր վէճիլն Երթիլն ու
պէհան իթմիլն Երթիլնաւ
աւաթիլն իսթիլն:

Մահը մէլն հէյիլն Երթիլն ի-
լի սալթիլն սօնրա, աղաթ իսթիլն
իլլէթիլն, Երթիլն իսթիլնաւ օ-
լունաւ. պու իսթիլնաւ տէ,
պուլունաւ Երթիլն սէնէ մուլթիլնաւ,
Բէլէլն Ահմէթիլն Մահմաթ իսթիլն-
աւ տիրաթիլն Երթիլն իլլէ, Ուն-Գա-
րանաւ Բէլթիլնաւ իսթիլնաւ նամ-
մահէլն Երթիլնաւ պուլունաւ

պիր և էլքէն կէմիսին կ'տուպ, Մահ-
մուտուն մէջքը կէմիսի սաթմը
օլտուղու. գարտան Մուսթաֆայան
բարա խոնարհութիւն, վէ պու արու-
տա գարտան Մուսթաֆայան իլէ, էվ-
վէլէն մէջքում իլէ ունեւնուչ օլ-
տուղու մաղնուն պուլունան Բէլէշ
Ահմէտին, մէջքում Մահմուտուն
իւզէրինէ հիւսիւմ իտիպ, գաթիլ
իթաիքէրի, վէ Ահմէտ միւսթէնիդ
էֆէնտինին հուզուրունա քէնտի-
սինին միւսթիւր ճիւնտէթին միւսթ-
իթէրիպի օլտուղունու իզրար իլէ-
միշ օլտուղունան արթըգ պու-
պապտէ շիւպէն աւլա ճալիզ օլմա-
տըղը պէնան օլունմուշ իտի :

Բէլէշ էֆէնտի իթհամմալէին
գրաթիլնտան օսնու, մաղնունա-
րը իսթիճիպա իպթիտար իտիպ,
էվլէլա Բէլէշ Ահմէտէ իրաւը սի-
ւալ իլէմիշ տիր. մէջքում շայեա-
նը իթհայնիւր ու իթհաճիւպ պիր
սօղուգ գաթիլը վէ ֆիւթուրուդ
լուգ իլէ, իրաւ օլունան սիւալու-
րըն ճէվապարընը վէրմէ քտէ տիր :

Բէլէշ էֆէնտի — Մահմուտու
գաթիլ իտէն պէն աւլիլիմ : Մէր-
գաւմու գաթիլն Մուսթաֆայան տէ-
նէք իլէ տարպ իտէրէք էօլտիր-
աիլ :

Բէլէշ էֆէնտի — Էօլլէ իտէ նի-
չին, միւսթէնիթի էֆէնտիէն, ֆիլի-
լի գաթիլն աւճադ սէն իճրա իլէ-
միշ օլտուղունու սէօլլէտին :

Բէլէշ Ահմէտ — Պէլի էօլլէ
պիր շէյ սէօլլէմիշ օլտամ պիլէ հիշ
պիր էհէմիլիէթի օլտամա, չիւնքի
միւսթէնիթի հուզուրունա տա
մաղնուն էվլէլ սէրիւօ օլտա շիտիլ :

Բէլէշ էֆէնտի — Նէ՞ տէեօրուն,
մէկէրի հապսիւնէ կիպի, էն դի-
տաւէ իմաճիլ տիգաթ ու իթֆ-
թիլտէ պուլունան պիր մաճէլտէ
սէրիւօ օլտալըգ միւսթին մի տիր :

Բէլէշ Ահմէտ — Սէօլլէտիլիմ բէք
տօղլու ատր, Բէլէշ էֆէնտի,
մահպուլարըն պիլիւք զըսմէ էս-
րար իսթիլալ իտէրէք, սէրիւօ օ-
լուպ, ըիւնտէրինտէ իսթըմ վէ
ադրապարընը կէօրիւրէր :

Բէլէշ էֆէնտի — Տիմէք տիր քի,
Մահմուտու գարտան Մուսթաֆա
իլէ պէրապէր գաթիլ իթմիշ օլտու-
ղուն հազգընտարի իֆատէլէրինի
ինքեար իտիեօրուն. բէք ալէա-
պադալմ ճէմիւրմիւն նէ տէեօր :

Գարտան Մուսթաֆայան տաիլի, մա-
գաւր ըրիտէթտէն իրաւ օլունան
սիւալարա վիրտիլի ճէվապտտ,
ֆիլիլի գաթիլն քէնտիսինին հիշ
պիր իտապէրի օլմաթըգ, նաթըլ իճ-
րա օլունտուղունու պիլմէտիլինի
սէօլլէր :

Բէլէշ էֆէնտի — (Բէլէշ Ահմէ-
տէ) կէօրիւեօրմուտուն Ահմէտ, սէն
Մահմուտու գաթիլ իտէն Մուսթա-
ֆա տըր տէեօրուն, օ իտէ պիւ-
թիւն պիլթիւն ինքեար իտիեօր,
նէ՞ տէեֆէնքսին պունա :

Բէլէշ Ահմէտ — Դապաճաթ սա-
մուր քիւրք օլտա քիմաէ կիւնիմէզ
տէմիլէր, էվլէթիլէ իլինէ ինքեար
իթմէք կիւր, ֆադաթ ֆիլիլի գաթի-
լին մէսուլիէթիլին իւզէրիմէ ալ-
տըղըմ հալտէ պէնիմ իլէ Ազաէ
շէհիւրտէ պուլունան վալիտէմին
պիլթիւն մէսարիֆաթընը քէսէ-
սինտէն իթսպիլիէ իլլէմէք իւզրէ
պանա պիր սէնէտ վէրաիլինի, վէ

էլինտէ պուլունան իրի պիր տէյ-
նէք իլէ, պաշնա սօն պիր տէֆա
տահա վուրուպ, պունուն իւզէրի-
նէ Մահմուտուն իթսպիլին բուհ իլ-
լէտիլինի իֆատէ իտէր :

Գարտան Մուսթաֆայան վէքիլի
էկէր Ահմէտին տէտիքէրի շէհա-
տէթիլէ սապիլմ օլտա, շիւպէնիդ
քէնտի միւսթէրիլինին մէքիւր
ճիւրմիւ իրթիքեալ իթտիլինտէ
շիւպէն գաթիւեօրմուղընը, վէ ֆա-
գաթիլ Ահմէտ իլէ պէրապէր կէմիլ-
կիլմիշ օլունալ, մէքաւմուն ի-
ֆատէսինին պաշնա նօզթալարընը
թաւտիգ իլլէմէլէրի իլէ պէրապէր
Մուսթաֆայան Մահմուտու վուր-
տուղունու կէօրմէմիշ օլտուղարը-
նը պէնան իթտիքէրիլինի, իֆատէ
իլլէտիլի կիպի, Ահմէտին ալօգա-
թը տաիլ միւսթէքիլինին Մահ-
մուտու գաթիլ իլլէմէլէ հիշ պիր
սէպէպի օլմաթըղընը, վէ պալու-
տա, Մուսթաֆայան, տաիլինին
էլինտէն գաթիլմիւրա իւզրէ մէր-
գաւմու գաթիլ իլլէմէտի տահա ադ-
լա եալըն օլտուղունու պէնան ի-
տէր :

Հէյնէթի մահքէմէ իթէքէքիւր
օտաթնա շէքիլիպ, պիր սաթիլմ
սօնրա տիտէթ իտէրէք, գարտան
Մուսթաֆայան պէրապիլիթի զիւ-
մէթիլին, վէ ճէլա Դանունանմէյի
Հիւստունունուն 174 իւնիւ պէն-
տի տահքաւմէնա իթէֆիլիպ, Բէ-
լէշ Ահմէտին 15 սէնէ գալէպպէնտ-
լիլինէ հիւքմ վէրաիլինի, իթֆ-
հիւմ իտէր :

Բէլէշ Ահմէտ պու հիւքմիւ իւ-
թիւնաթ իտէնէկիլինի իֆատէ իտէր :

Սաթիլին պու հիւքմ իւզէրինէ
պէնէրինտէ պէնան իֆատէր իլ-
լէտիքէրի սրտաւ, մահքէմէնին
բէք տէ պիսուշ պուլունանան
գարտան Մուսթաֆայան զիւտտէ-
նէ ինսաթը պուլունտուղու սէօլ-
լէնիլտիլի իլլէտիլի տիր :

ՄԸՍԸՐՏԱՆ ՄԷՔԹՈՒՊ

Ե Գ Ի Պ Տ Ա Ր Ն Ա Կ Հ Ա Յ Ք

Դահիլէ 10 յունիւ 1883

Երբ մէկը ուշի ուշով ինկատի
առնու Եգիպտոսեան Հայոց աղգ-
գործերու վիճակը՝ բոլորովին յու-
սահատական կը գտնէ զայն : Ա-
ռաջ. աթուղ թափուր, վարչ. ժո-
ղով հակադիր կուսակցութիւնն-
ը շրջապատուած, դպրոցն ան-
բարեկարգ, եկեղեցին փրկու վի-
ճակին մէջ, ի մի բան քայքայուած
այն ամեն տարերք, որք միայն կըր-
նան բարձրացնել մեր աղգային ար-
ժանիքը, Իրաց այս վիճակին մէջ
Ամեն. Ներսէս Պատրիարքի իւր
թաւիւրը աթուղը վերադառնալու
ուրախաւիթ լուրը եկաւ պահ մը
յուսոյ կայծեր սփռել մեր մտայլ
սրտերու մէջ, որովհետեւ յայտնի
էր արդէն թէ այլ եւս կեդրո-
նի բովանդակ պաշտօնական մար-
մինը՝ հօտու եւ փորձառու վերջին
քանի մը տարիներու դառն դա-
սերով ներքին խեղդանքով պիտի
զբաղել և հուսկ ուրեմն ինկատի
պիտի առնու ամեն կողմ գանձող
աղգային տարերց վիճակը : Հոս
հայ ժողովուրդը աչքի առնելու ու-
նենալով այս նոր ու որոշ յատու-
կաղ իճը, անմիջապէս հանրագիր
մը իմբագրեց «գրեթէ» համա-
կամ՝ որ բազմաթիւ անուններով

ծանրացած գնաց մինչեւ Պօլիս,
բայց ոչ թէ անկալուած օգուտ մը
ձեռք բերելու, այլ դիւրեւու-
կեղը. վարչութիւնը և նորա յիշե-
ցնելու «Մօնթէ Գրիսթօ» վէպը՝
որ հետաքրքրաշարժ է աինքան,
սակայն յորմէ եզրակացութիւն մը
գոյացնել դժուարին. թող տար-
րինակ չիտել մեր այս նկատմունք
այս հանրագիր ինքնին վիպական
տիպար մ'է. մանրամասն և սրտա-
շարժ կը նկարագրէ երկար տարի-
ներէ ի վեր տեղի ոյս աղգ. գործե-
րու անկեղծարան վիճակը, բարե-
յիլատակ Տ. Դարբիլ վարդապե-
տէ վերջ եկող գաղաղ Առաջնոր-
դաց աղգալիսա ընթացքը և նոցա
պատճառած պէս պէս բարոյական
ու նիւթական զննանքը, ալ զար-
մանք, չյայտնէր որոշ թէ ո՞վ կամ
ինչ բան կրնայ բարեկարգել արդի
չիտի կացութիւնը, առաջնորդ,
տեղապա՞, քննիչ, (անուններ
յորոց այնչափ կը վախայ տեղոյս
ժողովուրդը, որչափ աղայք կը
վախանան ստանալէն կամ խալի-
կէս : Եւ ոչ սոց ապաւ զարուրեա
մը կամ մեքենայ մը, որ «Լէման
լիճը Նրատիւճօր վախաղէ» եւ
կամ անմիջապէս մեր աղգ. գոր-
ծերը կազմաւորէ :

Ինչ կընէ մեզ կեդրոնական բաղ-
մապարզ վարչութիւնը : — Հաղիւ
պահ մը թոթուելով այն հանրա-
գիր փայլանքը, կը յիշէ բուրքե-
րու ստորաք զեղեցող հայ ժողո-
վուրդին սղորմ վիճակը : կը չափէ՝
կը ձեռէ եւ բնականաբար ուրիշ
բան մը չկրնար որոշել, բայց եթէ
զրկել քննիչ մը որ գալ նեղոսի ա-
նույնակ ջուրը խմէ, քանի մը ամիս
հոս ու հոն զեղեցիլ եւ ի վերջոյ
6-700 ոսկւոյ անձնական ծախուց
հաշու եցուցակ մը ներկայէ (), ա-
ռաջնորդ մը որ Մետրովը եպիսկո-
պոսի աղգալիսա դերը կրկնէ եւ
կամ ինչո՞ք Տ. Սահակ հօր պէս
նախաալից զրպարտանաց տապա-
կը շաղկաթ մեկնի : Ահա ինչ որ
կրնան ընել հանրագիր՝ տեղեկա-
գիր եւ կամ մինչեւ Բիւզանդիոնէն
մեր վիճակը իմաստասիրող ուղեղ-
ներ :

Մեք որ ամեն չարիք՝ ամեն վը-
նաս վեղարներու կը վերադրենք
այսպէս և հանրագիր մը մեր վեր-
քերուն դեղադիր կըմբռնենք,
միթէ կրնա՞ք խեղդել մեր սրտի
մուռնը՝ որ մեր սառն անտարբե-
րութեանց դէմ կը բողոքէ անդա-
դար, աւելի խոհական չէ՞ քիչ մ'ալ
մեր մէջ որոնել այն շարժաւիթներ
ոյք այոջափ մեծամեծ չարիքներ
բարեկեցին : Ոխ, նախանձ, կուս-
սակցութիւն և դեռ ո՞ր մէկը թը-
ւեւմ զմեզ իրարու դէմ զինեցին և
մեր աչաց վրայ սեւ վարագոյր մը
իջան, որով չը տեսնա՞ք թէ ինչ
տեսակ «Ֆեռըլտախներ» կը դար-
ձնեն մեր բաղաւաղիւր առաջ-
նորդները : Այս չարաբաստ կըքե-
րը դեռ չգիտայած են մեր սրտերը
և մեք՝ փոխանակ զանոնք բնաշինչ
ընելու, փոխանակ զրկախառնելու
և աղգասիրական եռանդով վառ-
վելու՝ հանրագիրներ կը խմբագ-
րենք և նոցա մէջ կորոնենք մեր
խոր վերքերուն համար ոգտաւեա
«փառասէ» մը : Պատրանք . . .
մեր աղգ. գործոց բարեւոքման դա-
զափարը այն ասան միայն կիրա-
դօրծուի, երբ նախ մեք ճաշնաք

մեր թերութիւնները և աշխատինք զանազան ուղղել:

Մեր ազգ. ընթացքի վրայ այն հակիրճ գաղափարը տալէս վերջ պահ մը մասնաւորեմ ուշադրութիւնս կրթական խնդրոյն վրայ, որ մեր Ազգին համան կենսական խնդիր մը դարձած է այսօր:

Անտրանալի ճշմարտութիւն մ'է որ մեր Ազգը, արտասահման, քաղաքական միջկտ աշխարհէն, իւր նիւթական ու բարոյական ոյժը կրթական գործին նուիրելով զգալի մղում մը տուաւ անոր: Սակայն ընդհանուր քրտանց և զոհողութեանց այն ուղիներն մէջ՝ ուր հասարակ քաղաքի իսկ ունի իւր համեստ բաժինը, ամօթ որ եղաւ տաքնակ Հայք չ'ունին զէթ կտթիլ մ'աննշան... Մինչդեռ Հայաստանի ամենէն պղտիկ գիւղակր լոյս կ'ընդդիպէ, մեք խաւարաւոր ջրջիւղներու պէս՝ արհաւիրքի մէջ կ'առանգենք: Մեզ համար բոլորովին օտարութիւն է կրթական խնդիր, ինչպէս օտարութիւն են Ազգ և Հայ ինչպէս հասարակական տնտեսական աշխարհի մը մէջ, ուր պետական մարմին մը չը կաշկանդէր մեր գրիչն ու լեզուն և չը կ'առանցնէր յառաջդիմող քաղաքը: Բայց մեք չունինք գրաստուն մը, չ'ունինք լսարան մը, չ'ունինք Միացեալ բնկերութեանց մասնաճիւղ մը, չ'ունինք զուտ ազգ. բնկերութիւն մը, զէթ ունենայինք «բարեկարգ» դպրոց մը՝ նախապէս կրթարան մը, ապա, զայն ալ չ'ունինք... Եւ հաւատարմ մեր կրթական վիճակը:

Երբ մէկը նեղ ու խոտոր ճամբաներու մէջ դեղերեղէ վերջ կ'անդառնու խորհնեան վարժարանի սեւ մին վրայ ախար տպաւորութիւն

մը կ'զգայ անդ: Կարծես բնադրում մը կը յայտնէ թէ ապագայի երեւելի մ'է այդ տխուր չէնք: Եւ արդարեւ նորադիւր արարածն ու բարոյական գերեզմանն է այն: Հոն էր յաճախեց զրեթէ 27 աշակերտք և 43 աշակերտուհիք, ասոնք անդադար «բան բանի» կը հօրվին՝ իրենց մատղայ զխիկները հակած այնպիսի հին (անթիւ) քերականութեան մը վրայ որոյ մէջ «Պատմական» ու «Պարապատմական» աղալաւ մուտք գտած են: Մինչդեռ մարմնի լեզուի կարեւոր ուսումը այսպէս աւանդուի, զիւրին է մա. կարեւոր միւս ուսումնաց ընթացքը... Սրահի մէկ անկիւնը զետեղուած է փոշեմած գրատուն մը՝ որոյ դարձերն են «Ճաշացն» ու «Մաշտոց» Պատին վրայ ալ կայ աւանդ է ժամացոյցը՝ թերեւս զգալի չ'ընելու համար թէ ինչպէս ապարդիւն կը սահին խեղճ մանուկներու թանկ ժամերը... Ահա՛ այս է մեր «Դպրոցը», եթէ երբէք մեղանշած չ'եմք լինիր այս վիճակ: Նոյն տարածքին մէջ էր Լար կայ և ոչ լոյս, մահ կայ և ոչ կեանք... Եւ գիտէք թէ ինչ փնտնէր կը դործեն մեր կրթական այս յոռի ընթացքը: Լոյսի մարդու աշակերտներ, որք ամեն երկրի մէջ և ամեն կլիմայի տակ ունին իրենց գործն տարրերը, հոս ալ վարժարան մ'ունենայով՝ առիթ կ'որոնեն անդու մեր մանկիկները՝ մեր սրտի հատարիկները խելու համար և արդէն ութ աղայք սկսած են յաճախել հոն (Հոս աւելորդ կը համարիմ նաեւ յիշել այն տոնց թիւր որ այլ և այլ օտար դպրոցներու մէջ ցրուած են) և թէ սոքա ինչ ազգափնտա զատարարութիւն մը կ'ստանան՝ զայն մեզ լաւ կը

բացատրէ հետագայ նոր դէպքը: Սոյն դպրոցի անորոշութիւնը արտառութիւն չ'որհած է ամեն ազգէ տղոց որ իրենց տնտեսական կրթական իրենց տղութեան զրեթէ է Հայ ուսումնադոց: Ծննդեան խնամքի երեկոյն տղայք կը խնդրեն տնտ. բէնէն թոյլ աւել գրեւ մեր եկեղեցին զալու, բայց նա կը մերժէ խալով՝ յայտնելով որ մեր եկեղեցին «չիղմարի» (Հերետիկոս) է և թէ ինքը չը ճանչէր այնպիսի եկեղեցի մը: Նոյն երեկոյն ազգ. վարժարանի դաստիարակ Պ. Յ. Բարթալեան իմանալով այս դեղճում՝ ինքնայոժար կը դիմէ յիշեալ կրթամիջոց անորոշին և պահ մը բացատրելով նորա սխալ ընթացք՝ կը խնդրէ որ այլ ևս այսպէս անխղճօրէն չը վարուին մատղայ տղաներու ազնիւ բնադրմանց դէմ, իսկ կատաղի ժգուրիթ անամօթաբար անոր դէմ ալ կը յոխորտայ և մինչև իսկ կը յանգդին «Հերետիկոս» բառով քանիցս մկրտել Հայաստանեայց առաքիտ եկեղեցին: Ահաւասիկ ճշմարիտ իրողութիւն մը՝ որ մեզ որոշ դաղաւ վար մը կրնայ տալ ինչ տեսակ կողակարէ կ'անցնին հոն դիմող Հայ մանուկները եւ մեք չ'ենք վրա: Թոր զանաք ազատել այն ճիրաններէն, որոց վրայ դեռ կը կհնան անմեղ զոհերու արեան բիծերը... և միթէ դպրոցի անբարեկարգ վիճակը չէ՞ միակ շարժառիթ այս բարոյական փնտնելուն: Ո՛ր է և ի՞նչ կընէ մեր ուսումնասիրաց խորհուրդը, որ պինդ ընդդիմած է կրթական գործի երասանակները, թուով շատ քիչ են անոնք որ սրբաւորներ կը ճգնին, բայց բնականաբար նոցա քրտն ու ճիգը չեն

արդիւնաւորիր՝ չկրնայով միահաւառութիւն մը կազմել, եւ միթէ պարտադանց չեն այն խել մը անտարբեր կուռքերը, որք ժողովրդեան իրենց վրայ ունեցած անկեղծ համարումը չարաչար կը դործածեն: Էր այս անտարբերութիւնը Արդեօք կարի վիրաւորեցան այն գրիչի հարուածներէն՝ որ իրենց սիրտը կը ծածկէր երբեմն: Եթէ այսպէս է, պահ մը թող իրենց աչքերը դարձնեն Արէսի արիւնալից դաշտը՝ ուր հայրենասուէր մարտիկը, ապինքով ծածկուած, դարձեալ կայ չառնուր երբէք, ուրեմն վատ չէ՞ այն որ յետ կընկերկի և սարի փետուրի հարուածներէն... Այսպէս չը բարեկարգիր մեր դպրոց, այսպէս չը պարզուիր կրթական խնդիր...:

Ձը մոռնանք նաեւ եկեղեցին որ ժամանակի բարդերուն տակ կ'ուսուեր է գրեթէ. ճարտարապետներ յաւակալէս զննելով զայն, վերանայեց հոնակած են հոն յաճախել: Արդ՝ կը հարցնեմ դարձեալ որո՞ւ անկ է ի նկատի առնուլ այն նուիրական չէնքի արդահաւտելի վիճակը, որպէս զի մի գուցէ չարագուշակ օր մը դալ մոխրակոյտ մը դարձնէ զայն: Բայց «ինչուս պէտք»:

Թէեւ Տէրը տաճարը այսպէս լքուած ու մոռցուած, սակայն անդին բաքոսի նուիրուած մեր երկու փառապաշտաւորները կը փողփողին լոյսի ու խորի մէջ:

Ձէ՛ տուեր ենք Սուրբ գիրքը, առեր ենք «Թամպուռան» ընթացք մը որ քիչ անպատուութիւն չը բերեր մեզ օտար ազգաց առջեւ:

ԹՈՒՃՏԱՆ ԳԸՂԼԱՐ

Եւ ազատ կ'զինմէ քան իտի իսկ տէ, սոգթօր ժօպէն մէրդ ուսման երև. զինէ պաղար պաղմազ, իշխմիջ օլտուղլարը նէպաթաթ զէ հիրինի, քէնտի Թէնտիրինի իշէթմէկէ պաշ. լառքընը կէօրմիշ իտի: Անգաթ զաթէն քէնտիսի գուրնազ օլտալ, վէ Լիօնէլ թարաֆընտան տախի տիղը թալմաթ իլէմիշ օլտուղլուն. տան, շէօլէ քի, զէվէօի գօթէս Ամէլիէ պիր չիւպէէ վիրմէրիք. տէն սազընմազը իլէթիգա իլէ. տիլինի տիւչիւնտիկիւնտէն, ասլա իշի թէլաշա վիրմէրիքի, միւս. քէն մէրթէպէ հազիգաթը հալի ութը իլէ մուսմէլէ իլէմէքտէ պու. լունուշ տուր:

—Պէն մօնսիէ կօնթրանտա էօլլէ աղըր պիր հալ կէօրմէքտէ տէկի. լիւ, թէլաշ վէ մէրազ իտէճէք պիր շէյ Եօք տուր... —տէտի մէր. գոււ քէյֆիլի պիր չօք մուսլ. եէնէ իլլէտիքտէն սօնրա, ֆադաթ, շունու տախի ունութմաթ իշար իլ. լէմէկէ քի, ասըլ իլլէթ, հէնուզ լա. երդըլա զահրէ չըգամըլ աըր. պուռտան սօնրա, զուհուրա կէլէ. ճէք օլան հալլէրէ վէ ալ. տմէթլէ. րէ պէրլէթլմէք լաղըմ կէլիլ... —պէնիւմ չիւտիքի հալ կէօրտիկիւմ տնճազ միտէ պօղընլուղլունտան հասըլ օլմա պիր շէյ օլտալ, վէ պուռտան իտէ էմրի թէտալիսի քէք

առան տրր... —Ետըն պիր սու կէթիլէճէկիւմ տիր, վէ ումարըմ քի անը իշտիկիւնտէ, քէսպիլ րահաթ իլլէեէճէք տիր:

—Իյի էմմա, պու կիւնտէն հիշ պիր շէյ Ետըլմազը իլլէթլա իլլ. մէ՞ք մի, —տէյի սիւալ իլլաի Կօնթ. րանթն վալիտէսի, —էվաթըմէն էմ. րի թէտալիսիէ չիւտի պու տա. զըգառան հիւմէթ օլունմաթըն տր. զու իտէրիւմ... —գօրգարըմ քի մաղալաւ, թէքրարէն իլլէթլիէ պիր պաթըլմազը կէլմէսին...:

Կօնթրան հալէա քէնտիսին էօլլէ գօրգուլաւազ, վէ մէրիւն էմրի թէտալիսիէ միւսթաւ պիր հալտէ պուլունմաթըն իլլէթլաթընտա օլ. տուղլունտան, վալիտէսի թարաֆըն. տան զուհուրա կէլէն մէրազտան տօլաեք կիւլլէկէ պաշլաթը իտէ տէ, մէրգուլէ երին քէնտի իտաւաթըն. տա իտար իլլէտի:

Ժօպէն օլ տէմ պիր թաւ չայ գալիւթաթընպ, վէ մէքըլըր չաեքն իլլինէ տախի, բալթօսու ճէպինտէն չըգարաթըն չիլտանը իլլինտէքի ու. ֆաճըք չիլլէթրաէն պիրլիտէ տու. լու օլան, վէ Ամէլիին մէրգուլ. քէնտի գօնտընա իլլիւմիշ օլտու. զու զէ հիրին բանդէ հիրի պուլունտան տուտան պիր գաշ տալմա տալմաթ. աը, վէ Կօնթրանտա թաղալիսի իլլէ, —Բէճա իտէրիւմ, էֆէնտի, իլլէ. իլլ չունու... —ումարըմ, վէ հալմ. թա գալիլէնտէ իլլիւտա իտէրիւմ քի, եալընք պուլունտա տալի

քէսպիլ իֆազաթ իտէրէք, րահալմ պիր ուլաու ուսուտալիլէճէք իլլիլ. տիր... —տէտի:

Կօնթրան կիւլլումէէքէք, մէք. քիւր սուեու իլլէ վիրտի:

Սալքի անիւնտէ մէրգուլուն երև. զիւնէ պիր րէնք կէլմէկէ պաշլաթը.

—Ա, կէօրտիւնիլք միւ, —տէյի պաղըրտը վալիտէ գաաթն, —մէք. քիւր իլաւ նաթըրա անիւնտէ քէն. տի հիւթմէթ ու թէէստիրինի իպրազ իլլէտի... —տօղընտու, տօղթօր է. ֆէնտի, շու հազապաթընք չայ. եանը թաղալիսի ու թէլէքըր տիր:

—Մատաւ, —տէտի տօղթօր մահ. ճուպանէ պիր սէօլէյիլ իլլէ, պէօլ. լէ ուֆաթ թէֆէք քէյֆիլիլլէքէ. րի իլլի իլլմէքլիք պիլլիլք պիր մարիֆէթ տէկիլ տիր...:

Վալիտէ գաաթն իլլէ տօղթօր պէյիլիտէ մէքըլըր լազըրտըլար կէլմէքտէ իլլէն, Ամէլի տախի քէն. տի ֆիլլիլիտէն, վիրմէքտէ օլտու. զու զէ հիրին մէքաթընք պիրաղ տահա արթըրաթ վիրմէքլիլի տիւչիւնտէքտէ իտի:

Վէ ֆիլլաթըտա մէրգուլէ նիլ. եէթիլաթաթաթանիլլի մէվըլի իճ. րանէ գօնարաթ, զէ հիրին մէքաթ. րընը արթըրաթ իտէ տէ, տօղթօր տախի ֆէրտաթ կիւլլիւ, քէնտի հաղըրաթաթ օլտուղլու եէնի թէրթիլպի կէթիլմիշ իտի:

Վալիտէ գաաթըն էվաթը քէյֆ. սիլլիլիլլէ տալիլ օլան գօրգուլ վէ մէրազը հէր նէ գատար խաֆիֆ.

լէնմիշ իտի իտէ տէ, պաշլաթ գօր. զու վէ պաշլաթ մէրազըր, մէր. գուլմէէ լապ ու րահալմընք զայպ իլլտիրմէքտէ իտիլէր: Շէօլլէ քի, հիշ թանըմաթտա օլմաթըն տիւչ. մէլէր, քէնտի կէլմիշ հալլէրինի պիլմէքտէ, վէ քէնտի էօրարաթը. նա վազըֆ պուլունմաթաւ, վէ եր. կիրմի սէնէ էվլէլիլ էօլմիշ տիր իլլիլաթընտա պուլունտաղլու պիր էվաթընք, հալէա հաեաթտա պուլունմաթ գօրգուլունու վիր. մէքտէ իտիլէր:

Մէրգուլմէ քէմալի մէրազ վէ էն. տիլէ իլլըրէ, Սէլթ-Ուէն քէօշ. կիւնտէ իճրա զըլլնաթաթ օլան ժօրթ Տէրէյիլի ապտը նիլքաւհը գօնթրաթընտա հաղըր պուլունտա. ճաղը կիւլլիւ զիւնիլ իլլէ չէքմէք. տէ իտի, չիւնքի, մէրգուլուն տիւչ. մէլէրինիլլէ քէքտու ու նիլթէթլէ. րինի վէ գուլլէթ ու գուլտըթլէ. րինի անլաեապիլլէճէք տիր:

Ամէլի իտէ, մէքըլըր կիւնէրի, քէլալիք, ֆազաթ պաշլաթ պիր նիլթէթ իլլէ օլտուղլու հալտէ, զին. ճիր իլլէ չէքմէքտէ իտի:

Վէ Բէմի Ծօմէն իլլէ արգատաթը լը Կօսա կէլլիտիքտէ, պիլլիլք հըրա ու մէրաթ իլլըրէ, Ժան Բընճուն բէլլիտէ կէլլէն հէր հալտէ քիւմ օլտուղլունա անլամտա չալընաթ. տա իտիլէր:

Բէմի Ծօմէն իլլէպտիլ գընտֆէթ մէրգուլուն բէլլիտէ կէլլմէքտէ ի. քէն, պիր կիւն մէրգուլուն, պիր

Հին երևագրություն	910-
Հին աշաղը	910-
Սաաթ և տե	910-